

AgriFood
economics centre

Värden i svenskt yrkesfiske

Staffan Waldo, Ida Lovén

Bakgrund och uppdrag

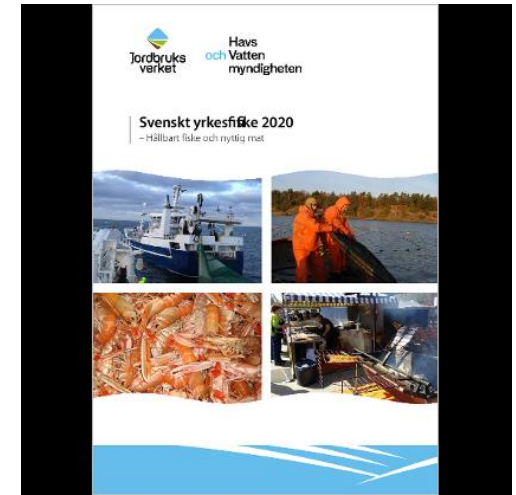
- Vision i strategin för svenskt yrkesfiske
 - Inom de miljömässigt hållbara ramarna strävar förvaltningen efter att skapa största samhällsekonomiska värde inkluderande sociala och ekonomiska aspekter.
- Studier av typ "laxen är värd X miljoner för fritidsfisket"
- Uppdrag för Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket
- Vad är yrkesfisket värt?
 - Helst en siffra...

Syfte och avgränsningar

- Syfte med rapporten
 - Strukturerad diskussion av värden i svenskt yrkesfiske
- Övergripande ramverk för vidare analyser
 - Aggregerad statistik
 - Illustrativa exempel
 - Inte en heltäckande lista på värden
- Inte fokus på förvaltning
- Svenskt yrkesfiske
 - Ej vattenbruk, grossister, fritidsfiske, (men lite beredning...)
- Inte negativa effekter från fisket

Värdet av fiske

- Samhällsekonomiskt värde, exempel från yrkesfiskestrategin:
 - Förädlingsvärde från fiske, beredning och handel
 - Sysselsättning
 - Konsumenternas betalningsvilja
 - Långsiktig livsmedelsförsörjning
 - Attraktiv boendemiljö
 - Turism
 - Övervakning av havet

Värdet av fiske

- Östersjöfiske 2020, Christina Nordin
 - Östersjöfisket viktig näring: Besöksnäring, leverans av nyttig mat, levande kustsamhällen, kulturhistoria
- Kustnyttor, workshop Skärgårdarnas riksförbund
 - Livsmedelsförsörjning, kulturvärden, hamnen är en social mötesplats, turism, köpa färsk lokal fisk
- Beteendevetenskap
 - Kulturarv, platsidentitet, lokala marknader och matprodukter, landsbygdsutveckling, sociala värden, estetiska värden, identitet, traditionell kunskap, etc.
- Etc...

Värdet på *fisk* och värdet på *fiske*

- Värdet av *fisk*
 - Direkta användarvärden
 - Konsumtion
 - Fritidsfiske
 - Indirekta användarvärden
 - Föda till arter vi har direkta användarvärden av
 - Icke användarvärden
 - Existensvärde
 - Arvsvärde
 - Optionsvärden
 - Vill kunna fiska i framtiden

Värdet på *fisk* och värdet på *fiske*

- Värdet av *yrkesfiske*
 - Direkta användarvärden
 - Konsumtion
 - Fritidsfiske
 - Indirekta användarvärden
 - Föda till arter vi har direkta användarvärden av
 - Icke användarvärden
 - Existensvärde
 - Arvsvärde
 - Optionsvärden
 - Vill kunna fiska i framtiden

Marknader och externa effekter (värdet av *fiske*)

1. Marknaden

- Nyttor för konsumenter (konsumentöverskott) och producenter (producentöverskott)
- Ringverkningar (multiplikatoreffekter)

2. Externa effekter

- Fiskets påverkan på samhället som det inte finns marknad för
 - a. Positiva externa effekter
 - Vackra hamnmiljöer
 - Lockar turister
 - b. Negativa externa effekter
 - Minskat fritidsfiske
 - Trål som skadar havsbotten

Foto: Staffan Waldo

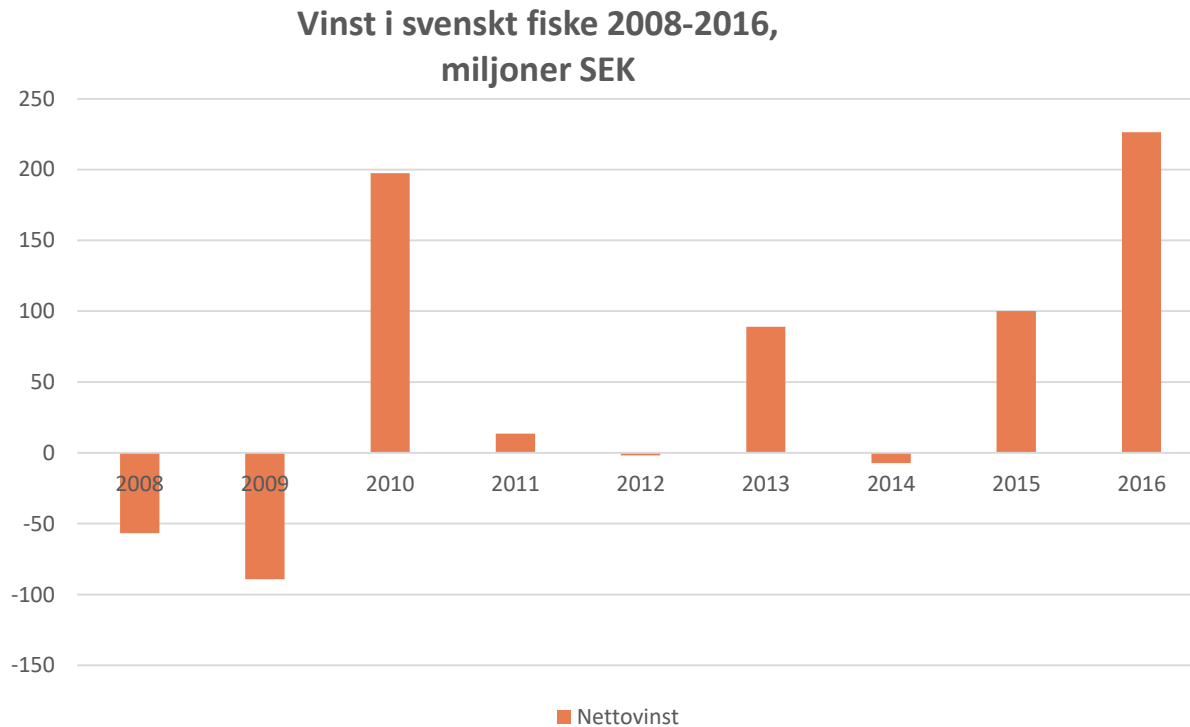

Konsumentöverskott

- Det värde konsumenten får av att konsumera fisk *utöver* marknadspriset
 - Person A är beredd att betala 100 kr för en fisk men marknadspriset är 75 kr. Konsumentöverskottet är 25 kr.
- Konsumentöverskottet kan förväntas vara ganska litet (Tinch et al. 2015)
 - Substitut till svensk fisk från andra länder (inkl. andra arter)
- Exemplet torsk
 - Norsk torsk fungerar lika bra som svensk?
 - Kan byta mot Allaska Pollok, hoki, sej, etc.
 - Hammarlund (2015) visar att små prishöjningar räcker för stort fall i efterfrågad kvantitet för östersjötorsk

Producentöverskott

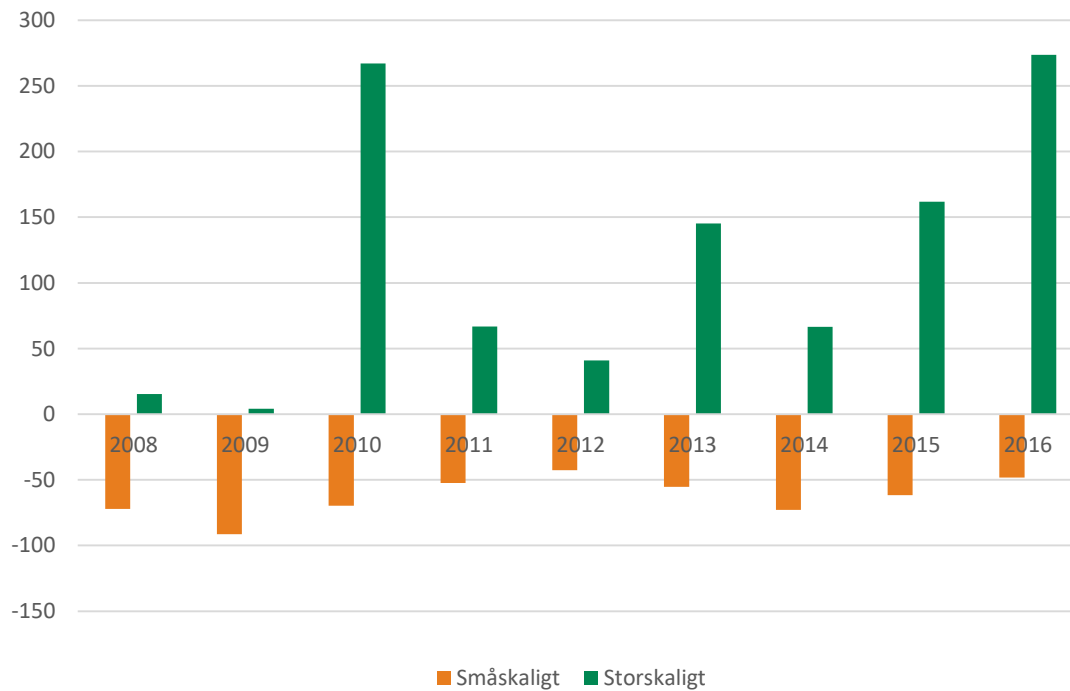
- Marknadspriset minus producenternas kostnader = vinst

Källa: EUs ekonomiska datainsamling

Producentöverskott

- Vinst, storskaligt och småskaligt fiske (milj SEK)

Källa: EUs ekonomiska datainsamling

Förvaltning och producentöverskott

- 2001-2003: Samhällets avkastning (resursräntan) från svenskt pelagiskt fiske nära noll (Nielsen et al., 2012)
- 2012: "De större fartygen över 24 meter som ingår i det pelagiska systemet har högst förädlingsvärden samt högst avkastning på kapital inom den svenska fiskeflottan" (HaV, 2014)
- Vad skulle vi kunna få ut i resursränta maximalt?
 - 60-70 % av landningsvärdet enligt en del studier (Asche et al. 2009; Nielsen et al. 2012)
 - 35 % i svenskt demersalt fiske (Paulrud och Waldo, 2011)
- Landningsvärdet kan påverkas genom förvaltning

Positiva externa effekter

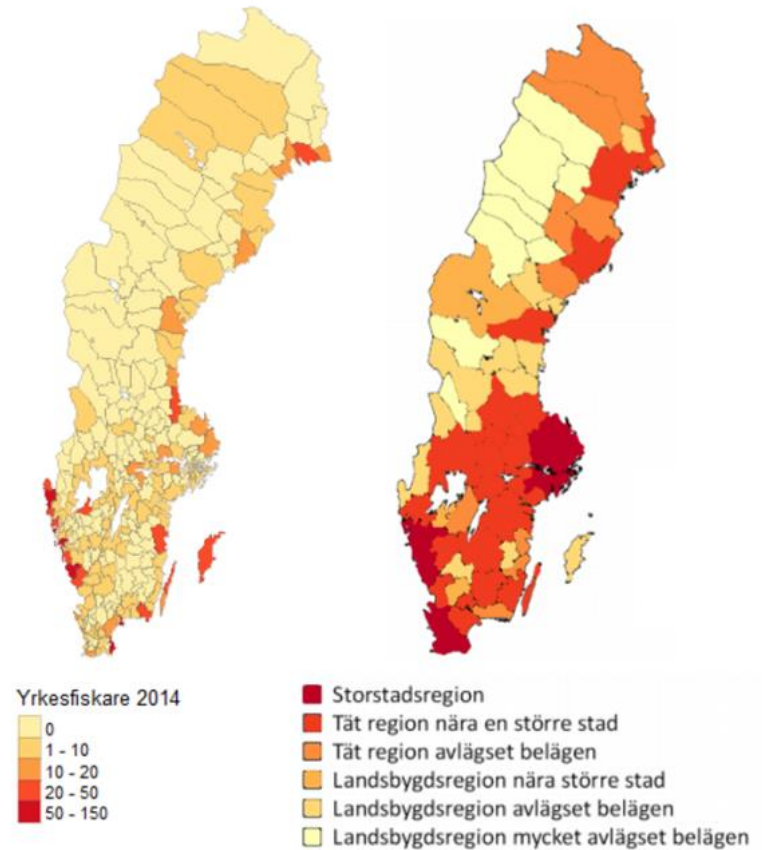
- Lockar till turism och rekreation
- Möjlighet att bo och arbeta på landsbygden
- Bevara kulturmiljöer
- Sociala värden
- Tryggad livsmedelsförsörjning och bevara fisket för framtiden
- Positiva miljöeffekter och miljöövervakning

Lockar till turism och rekreation

- Fisket som marknadsförare (Reed m.fl., 2013)
- Le Gallic et al., 2015
 - 34 % av turisterna i franska Le Gulvinec skulle inte välja destinationen om det inte var för fisket
- *Behöver fisket vara aktivt?*
 - *faktiska* fiskesamhällen = huvudsakliga inkomster från fisket
 - *virtuella* fiskesamhällen = mer beroende av att ha en image som fiskesamhälle (Brookfield m.fl., 2005)
- Lokalt fångad fisk en del av matturism
 - Lokal *marknad*, konsument och producentöverskott
 - Finns det en extern effekt här?

Bo och arbeta på landsbygden

- Arbetstillfällena i sig är inte en extern effekt
 - Löner och anställningar via arbetsmarknaden
- Extern effekt att fisket bidrar till möjligheten att bo och arbeta på landsbygd, "ekonomisk massa"
 - Fiskets betydelse varierar beroende på avstånd till andra arbetsmarknader

Bevara kulturmiljöer & sociala värden

- Kulturmiljöer som socialt kapital och källa till kunskap (Riksantikvarieämbetet, 2019)
- Individer har en betalningsvilja för att bevara fiskets kulturella värden (Durán m.fl., 2015)
 - Kulturmiljöer
 - Yrkeskunskaper
- Vad är fiskets roll som skapare för lokal identitet och socialt kapital?

Foto: Staffan Waldo

Tryggad livsmedelsförsörjning

- EU nettoimportör av fisk
- EUs jordbruk har potential att täcka medlemsländernas livsmedelsbehov i en avspärrningssituation (Ekman m.fl., 2010)
- Svensk livsmedelsproduktion motsvarar 75 % av matkonsumtionen och finns potential att öka (Jørgensen och Gullstrand, 2018; LRF 2012)
- Vad är en situation där Sverige/EU inte kan importera den fisk vi behöver?
 - Fiske efter stora volymer?
 - Kustnära fiske?
 - Insatsvaror?

Positiva miljöeffekter & miljöövervakning

- Fisket avlägsnar kväve och fosfor ur havet (Nielsen m.fl., 2019)
- Fishing for Litter
 - “Fishing boats are given large bags to collect the plastics, ghost gear and other debris that gathers in their nets during normal fishing activities.”
- Miljötjänster inte nödvändigtvis någon extern effekt
 - EHFF medel för att dragga “spökgarn”
- Fiskare larmar om miljöproblem (Lynch m.fl., 2016)
 - Hanöbukten

Fiskets roll för andra näringar

- Fiske kräver insatsvaror (uppströms)
- Fisk är råvara till beredning (nedströms)

Källa: Figur baserad på Ekstrand (2007)

Multiplikatoreffekter

- Multiplikatorn är den totala effekten på landets produktion som går att härleda utifrån exogena förändringar i den slutliga efterfrågan på en produkt (Lindberg, 2016)
- Input-output analys
 - *Direkta* effekter uppstår i fisket
 - *Indirekta* effekter uppstår i omkringliggande verksamheter
 - *Inducerade* effekter går via inkomstökningar som leder till högre efterfrågan
- Många antaganden
 - Fix teknologi
 - Fix handel
 - Fixa konsumtionsmönster

Multiplikatoreffekter

- Lindberg (2016) beräknar multiplikatorer för jordbruket
 - Fiske och vattenbruk (FoV) som biprodukt
- FoV har multiplikator 1,99
 - Jfr jordbruk 2,68
 - FoV under medel för svenska näringar
 - Beredning importerar stor andel av råvaran
 - Fisket importerar tex diesel
- Regionala multiplikatorer mindre (Lindberg, 2016)
 - Effekterna "rinner ur" regioner
 - *Lokala* effekter (tex kommun) ännu mindre
- Internationella studier hittar större multiplikatorer
- Är det bra att ha en hög multiplikator?

Värdet av svenskt yrkesfiske

- Marknaden

- Externa effekter

- Fiskets roll för andra näringar

Diskussion – värden i förvaltningen

- Politik baserad på *förändringar* i värdet, inte näringens totala värde
 - Ställ upp och jämför relevanta förvaltningsalternativ
 - Vilka värden påverkas?
 - Vilka siffror är jämförbara?
 - Kan inte kvantifiera allt – kvalitativ diskussion

- Långsiktighet

TACK

Foto: Staffan Waldo